

Пereгрим Ольга

к.с.-г.н., науковий співробітник

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

с. Оброшино, Львівська обл.

ДОСЯГНЕННЯ СЕЛЕКЦІЇ КОНЮШИНИ ПОВЗУЧОЇ В УМОВАХ ПЕРЕДКАРПАТТЯ

Конюшина повзуча – *Trifolium repens L.* – цінна кормова багаторічна культура для польового багатокісного використання. Вирощують її як в чистих посівах так і при створенні культурних сіножатей і пасовищ. В культурі представлена двома типами – пасовищним і укісним. Конюшина повзуча пасовищна – низькоросла, розлога, дрібнолиста, посухостійка, утворює щільний травостій, а конюшина повзуча укісна – більша ростом, менш довговічна, дає більше зеленої маси, придатна для заготівлі сіна [1]. Відзначається раннім відростанням весною і особливо швидко відростає після випасання. Довговічність життя конюшини повзучої в умовах культури 3 – 5 років. В природних умовах, а також при раціональному випасанні, вона зберігається в травостоях значно довше [2].

Цінність конюшини повзучої, як кормової культури полягає, насамперед, у високій якості її зеленої маси та здатності до азотфіксації. У 100 кг сіна міститься 7,9 кг перетравного протеїну, 47 корм. од., а в 100 кг зеленої маси – 3 та 20 відповідно. Зелена маса її характеризується також вмістом незамінних для тварин амінокислот, вітамінів [3; 4].

Конюшина повзуча позитивно і багатосторонньо впливає на ґрунт, його макро- і мікробіоту, тому її вважають комплексним агроекологічним засобом підвищення врожайності всіх сільськогосподарських культур сівозміни.

Визначальна роль у впровадженні і використанні даної культури у виробництві належить сорту. Підвищення ефективності конюшиносіяння можливе, насамперед, за рахунок ведення селекційної роботи з попереднім вивченням та детальною оцінкою вихідного матеріалу різного еколого-географічного походження. Значна робота в цьому напрямку проводиться науковцями лабораторії селекції багаторічних трав ІСГ Карпатського регіону НААН (с. Лішня, Дрогобицький район Львівської області). Зокрема, селекція конюшини повзучої тут ведеться у двох напрямках:

- створення сортів сінокісного, пасовищного та сінокісно-пасовищного способів використання, відносно ранньостиглих, які б швидко відростали весною і після скошування, характеризувалися підвищеною насінневою і кормовою продуктивністю;

- виведення сортів інтенсивного типу придатних для створення культурних пасовищ, стійкі до несприятливих умов зимово-весняного періоду регіону вирощування, довговічні і конкурентоздатні, стійкі до хвороб і шкідників.

До Державного реєстру сортів рослин придатних для поширення в Україні станом на 2016 рік занесено 6 сортів конюшини повзучої: Даная (Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН, м. Вінниця), Ліфлекс (Данія), Юра (Німеччина), а також два сорти створені в ІСГ Карпатського регіону НААН (Лішнянська, Східничанка) [5].

Сорт конюшини повзучої Лішнянська виведений багаторазовим масовим добром високопродуктивних по насінневій і кормовій продуктивності рослин із

місцевої дикорослої популяції в поєднанні з вільним перезапиленням з інтенсивними сортами закордонної селекції Штейнахер (ФРН) і Вілденгелск Отофте (Данія). Сорт пасовищно-сінокісного використання, ранньостиглий, зимостійкий, швидко відростає весною і після укосів, добре переносить витоптування тваринами. Забезпечує 35,0 – 40,0 т/га зеленої маси, 7,0 – 7,5 т/га сухої речовини і 0,15 – 0,20 т/га насіння. Відзначається високим вмістом сирого протеїну – 22,6 – 23,4 % і незначним клітковини – 13,2 – 14 %.

В 2016 році нами отримано патент і свідоцтво на сорт конюшини повзучої Східничанка. Сорт Східничанка створений багаторазовим масовим добром із дикорослої популяції. Ранньостиглий, зимостійкий, пасовищно-сінокісного типу використання, високоврожайний. Рано відростає весною та після укосів і стравлювання. Період від відновлення весняної вегетації до збиральної стиглості становить 135 діб. Урожай зеленої маси 34,3 т/га, сухої речовини 6,4 – 10,4 т/га, насіння 0,20 т/га.

Заслуговує на увагу також сорт конюшини повзучої Передкарпатська 1, який створений в ІСГ Карпатського регіону НААН методом масового добору високоврожайних, зимостійких рослин із кращої місцевої популяції при вільному перезапиленні з гірською дикорослою формою і сортом Йигева 4. Врожай зеленої маси 25,0 – 30,0 т/га, сухої речовини 4,5 – 6,0 т/га, насіння 0,10 – 0,15 т/га. Сорт ранньостиглий, пасовищно-сінокісного використання. При пасовищному використанні дає до п'яти отав, при сінокісному – три-чотири. Швидко відростає після скошування і випасання.

Список використаних джерел

1. Бабич, А. О. Кормові і білкові ресурси світу [Текст] / А. О. Бабич. – К.: [б.в.], 1995. – 298 с.
2. Храпійчук, І. П. Пошук шляхів вирішення проблеми дефіциту насіння конюшини повзучої в Україні [Текст] / І. П. Храпійчук, Н. В. Храпійчук, А. М. Мельнічук // Посібник українського хлібороба. – 2010. – Вип. 1. – С. 258.
3. Технології та технологічні проекти вирощування основних сільськогосподарських культур: Навч. Посібник / О. Ф. Смаглій, О. А. Дереча, П. О. Рябчук та ін. – Житомир: Видавництво „Державний вищий навчальний заклад „Державний агроєкологічний університет”, 2007. – 488с.
4. Бугайов, В. Д. Продуктивність колекційних зразків конюшини повзучої [Текст] / Бугайов В. Д., Мовчан К. І. // Генетичне та сортове різноманіття рослин для покращення якості життя людей: тези міжнародної наукової конференції присвяченої 25-річчю Національного генбанку рослин України 4 – 7 липня 2016 р. / Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН, Український інститут експертизи сортів рослин. – Київ: ТОВ „Нілан-ЛТД”, 2016. – С. 146–147.
5. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2016 рік (реєстр є чинним станом на 14.04.2016) / Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України. – К.: [б.в.], 2016. – 377с. URL: http://vet.gov.ua/sites/default/files/reestr_14.04.2016.pdf.

